

[DEL 1]

Varför geografi? Geografiämnet i skolan

- Förmågor
- Centralt innehåll
- kravnivåer

Inför nationellt ämnesprov i geografi vt 2014

[DEL 1] Geografiämnet

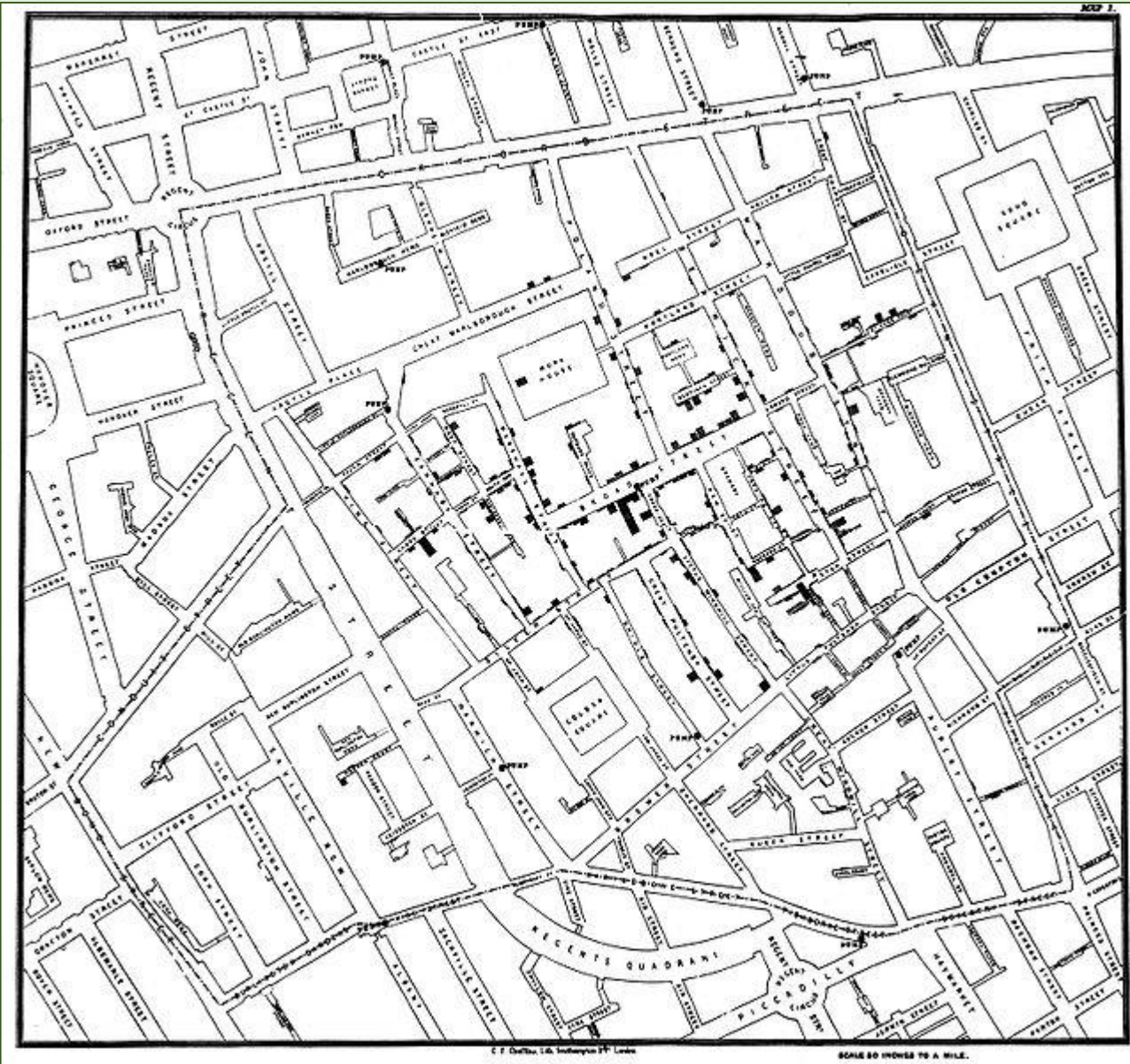
[DEL 2] Livsmiljöer

[DEL 3] Arbetssätt

[DEL 4] Hållbar utveckling

[DEL 5] Länkar & tips

Varför geografi?

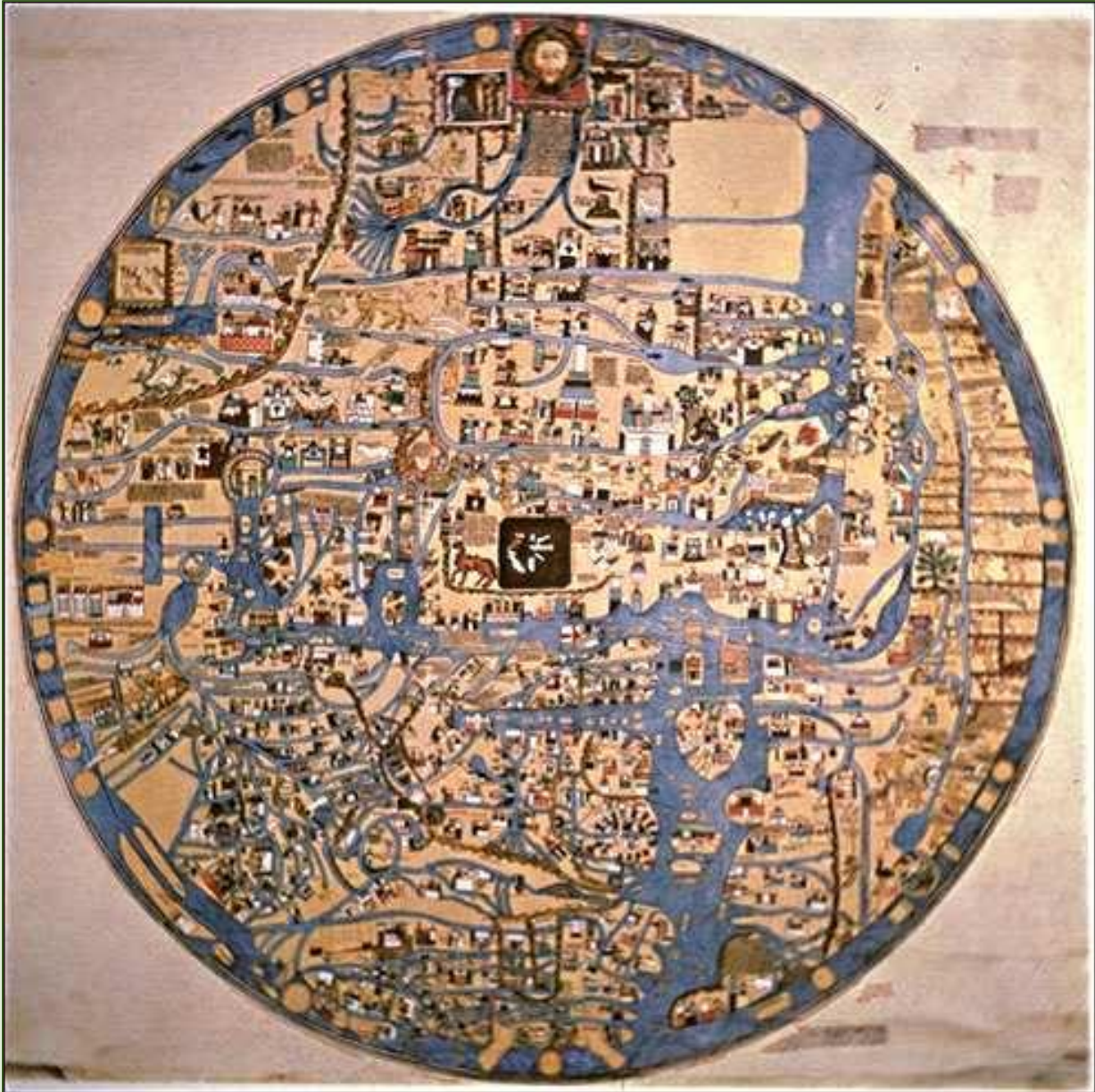
Kartan som livräddare

På 1800-talet växte London och andra städer i Storbritannien snabbt. Människorna, i synnerhet de fattiga, drabbades ofta av [kolera](#) (magsjukdom – diarré).

[John Snow](#) (1813-1858), brittisk läkare, försökte övertyga andra läkare och styrande i London om att kolera spreds med förorenat vatten. Han lyckades inte övertyga andra om hans teori förrän han presenterade en karta. Klicka på bilden och klura ut vilken vattenpump som spred kolera!

- B) Warwick Street**
- B) Bridle Street**
- C) Rupert Street
- D) Dean Street
- E) Carnaby Street**
- F) Broad Street**
- G) Marlborough mews

Varför geografi?

Kartan som världssyn

Kartan till vänster är från medeltiden (eller rättare sagt en kopia av en medeltida karta). Originalkartan är gjord av nunnor i Tyskland på 1200-talet i klostret Ebstorfer.

Hur kan man se att kartan mest av allt visar en kristen världssyn?

Ingen karta är en objektiv bild av verkligheten! Kartor kan alltså avslöja värderingar och åsikter. Det svåra är oftast att se värderingar och åsikter i de kartor vi är vana vid och tar för givet. (Jämför med det källkritiska begreppet *tendens*.)

Vilken tendens har Ebstorfkartan?

Varför geografi?

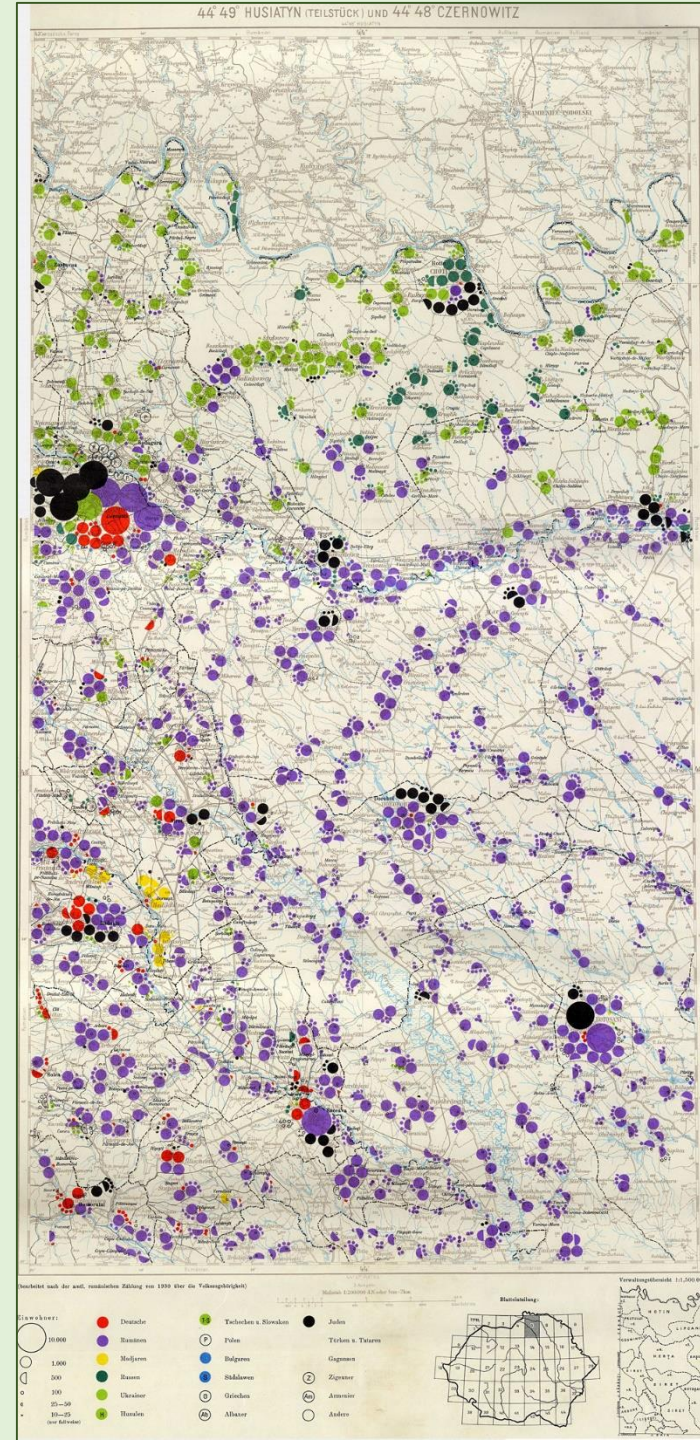
Kartan som bödel och maktmedel

Volkstumskarte von Rumänien gavs till Rumäniens fascistledare Ion Antonescu och den rumänska armén 1 oktober 1941 av den tyske SS-officeren och kartografen Wilfried Krallert. Hans kartor underlättade och effektiviserade *den slutgiltiga lösningen*. För många judar och romer innebar denna karta döden.

Ytligt sett är Krallerts karta inte helt olik John Snows kolerakarta, men syftena med kartorna skiljer sig ... minst sagt.

Google earth och maps är exempel på moderna kartverktyg.

Hur kan Google earth användas för människans bästa? Hur kan moderna kartverktyg missbrukas för att förtrycka och skada människor?

Genom undervisningen i ämnet geografi ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin **förmåga** att ...

- **analysera** hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen.
- utforska och **analysera** samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen.
- Göra geografiska **analyser** av omvärlden och värdera resultaten **med hjälp av** kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker.
- **värdera** lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.

Centralt innehåll som ska beskrivas och analyseras

människa-natur
[**livsmiljöer**]

hållbar utveckling-etik
[**Miljö- &
utvecklingsfrågor**]

ANALYS
orsaker, konsekvenser, samband,
mönster, lösningar, värdering

[**samspel**]

människa-natur-samhälle

[**omvärlden**]

Sverige-Asien-Skåne-Stilla havet

Med vilka verktyg ska *det centrala innehållet* analyseras?

kartor

topografiska-
tematiska-
projektioner ...

Latitud-klimatzon-migration ...

begrepp

teorier

växthuseffekten-
samband mellan BNP
och fertilitet ...

Klimatdiagram-befolkningspyramid ...

Tabeller & diagram

**ANALYS-
VERKTYG**

Kunskapskrav

DJUP du resonerar om orsaker, konsekvenser, lösningar, exemplifierar och underbygger dina analyser, du ser samband ...

BREDD mängden kunskaper, redskap, perspektiv, överblick ...

BREDD

DJUP

Kunskapskraven så som de formuleras i Igr 11...

(OBS! endast ett utdrag ur läroplanens kunskapskrav)

A	C	E
<p>Eleven har mycket goda kunskaper om samspelet mellan människa, samhälle och natur, och visar det genom att föra välutvecklade och väl underbyggda resonemang om <i>orsaker till</i> och konsekvenser av befolkningsfördelning, <i>migration</i>, klimat, vegetation och klimatförändringar i olika delar av världen.</p>	<p>Eleven har goda kunskaper om samspelet mellan människa, samhälle och natur, och visar det genom att föra utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang om <i>orsaker till</i> och konsekvenser av befolkningsfördelning, <i>migration</i>, klimat, vegetation och klimatförändringar i olika delar av världen.</p>	<p>Eleven har grundläggande kunskaper om samspelet mellan människa, samhälle och natur, och visar det genom att föra enkla och till viss del underbyggda resonemang om <i>orsaker till</i> och konsekvenser av befolkningsfördelning, <i>migration</i>, klimat, vegetation och klimatförändringar i olika delar av världen.</p>

Vad innebär "**välutvecklade och väl underbyggda** resonemang om orsaker till [...] migration"?

Konkretisering av kunskapskraven (NP 2013)

Uppgift 13 (delprov A)

Vilka olika orsaker finns till att människor väljer att flytta från ett land till ett annat?

A	C	E
<p>Eleven anger minst två relevanta orsaker till migration. Båda av följande bedömningsaspekter uppfylls:</p> <p>(1) Elevens resonemang innehåller komplexa orsakssamband, t.ex: Om landets ekonomi är svag kan det leda till arbetslöshet som i sin tur leder till migration av arbetskraft.</p> <p>och</p> <p>(2) I sitt resonemang visar eleven att hon/han kan ange orsaker till migration utifrån något av följande perspektiv; kön, sexualitet, klass, Etnicitet</p> <p>Eleven använder genomgående geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>	<p>Eleven anger minst två relevanta orsaker till migration. En av följande bedömningsaspekter uppfylls:</p> <p>(1) Elevens resonemang innehåller komplexa orsakssamband, t.ex: Om landets ekonomi är svag kan det leda till arbetslöshet som i sin tur leder till migration av arbetskraft.</p> <p>eller</p> <p>(2) I sitt resonemang visar eleven att hon/han kan ange orsaker till migration utifrån något av följande perspektiv; kön, sexualitet, klass, Etnicitet</p> <p>Eleven använder vid något tillfälle geografiska begrepp i relevanta sammanhang.</p>	<p>Eleven anger minst två relevanta orsaker till migration. Elevens resonemang innehåller enkla orsakssamband, t.ex: En orsak kan vara krig. Eftersom krig är farligt tvingas människor fly</p> <p>Exempel på elevsvar på E-nivå: "Av anledningar som gör att dem inte kan stanna i sitt land. Framförallt om deras liv står på spel. Men även självklart av anledningar som jobb eller kärlek i ett annat land."</p> <p>Kommentar: Eleven anger tre relevanta orsaker till att människor flyttar. Eleven förklarar dessa med enkla orsakssamband</p>

13

Vilka olika orsaker finns till att människor väljer att flytta från ett land till ett annat?
Resonera med hjälp av begreppen i rutan:

Permanent migration	Kön
Tillfällig migration	Sexualitet
Frivillig migration	Klass
Påtvingad migration	Etnicitet

Vill du titta på delprov A från 2013 kan du klicka på bilden/uppgiften!

Exempel på elevsvar på A-nivå (från bedömningsanvisningarna till 2013 års ämnesprov i geografi)

”I många länder är det krig och exempel obligatoriskt för pojkar att gå med som soldat eller så kan det bara vara farligt att vara där just då. Och då kan man skickas iväg på tillfällig migration tills kriget är över. Sen kanske du är homosexuell och det är olagligt i ditt land så du får permanent migration för att du kommer att skadas om du åker tillbaka. De finns massa anledningar, exempel tjejer för att de inte har några rättigheter i sina egna länder så de får åka till ett annat land för att få det bättre.”

Kommentar: Eleven anger flera relevanta orsaker och elevens resonemang innehåller komplexa orsakssamband. Eleven använder flera geografiska begrepp i relevanta sammanhang och konkretiserar skillnaden mellan permanent och tillfällig migration (även om språket inte är helt grammatiskt korrekt så visar eleven att hon/han förstår begreppens innebörd). I sitt resonemang visar eleven dessutom med relevanta exempel att hon/han kan se hur migration kan vara kopplat till kön och sexualitet. **Källa:** http://natprov.edu.uu.se/digitalAssets/167/167753_ak9bedomningsanvisn.pdf